

Moments constituents

La sensació general que no podem seguir gaire temps més sense perspectives de canvi i, al mateix temps, els grans interrogants que tots tenim sobre el que pot passar ajuden a caracteritzar aquest període com a constituent o (re)fundacional. Podem parlar d'estat propi, de canvi constitucional per fer-hi encabir un nou tipus de solució federal o fins i tot de confederació, però en qualsevol cas el que queda clar és que el pur immobilisme no sembla una opció quan el que està passant és que si tu no et mous són els altres els que et mouen. Catalunya viu, doncs, un moment constituent, es miri per on es miri. No és la primera vegada. La més recent la vam tenir a finals dels 70 en el procés de Transició i en la construcció constitucional i estatutària. No crec que, en aquest marc, puguem qualificar de moment constituent la reforma de l'Estatut, ja que, precisament, es tractava de portar al límit les previsions constitucionals per fer-hi entrar les pretensions de reconeixement diferencial i de poder competencial que es buscava. En aquest sentit, un dels molts problemes que ara tenim és que l'experiència constituent ja viscuda en ple procés de transició entre dictadura i democràcia ens serveix de ben poc.

En efecte, en aquell moment constituent teníem avantatges que ara no tenim. D'entrada, partíem d'una clara consciència del que no volíem i del que sí que volíem. No volíem el franquisme. Volíem la democràcia que hi havia més enllà dels Pirineus. Evidentment, hi havia diferències sobre quin país mirar com a model o en relació al corrent ideològic al qual cadascú se sentia més proper. Però predominava un sentit de recuperar el temps perdut i ser final-

JOAN SUBIRATS

PROF. DE CIÈNCIA POLÍTICA, IGOP-UAB

ment *normals*. De fet, els valors i principis que es van fer servir per fer la Constitució i l'Estatut van ser els propis del que aleshores s'entenia com una democràcia parlamentària avançada. I, en aquest sentit, la gran aspiració col·lectiva era atrapar els nivells de benestar social que la resta de l'Europa Occidental havia aconseguit des del 1945 aprofitant el pacte sorgit dels grans processos de resistència previs a la Segona Guerra Mundial, aprofitant el mateix fet de la victòria popular sobre el feixisme i aprofitant també les pors que despertava l'existència d'un, aleshores, poderós pol alternatiu representat per l'URSS. Teníem uns dèficits clars plenament analitzats i una perspectiva de progrés àmpliament compartida. Avui les coses són molt diferents.

Existeix un ampli acord sobre la necessitat de celebrar una consulta per decidir sobre la continuïtat o no dels vincles amb l'Estat. Més enllà d'això, el que tothom diu és que no es pot separar la

qüestió nacional de la qüestió social. Però, a què ens referim amb això? Quin model social i econòmic compartim? ¿És imaginable que puguem simplement refer els esquemes propis de l'estat del benestar un cop aconseguit l'estat propi? Cal recordar que les dificultats que passem en el terreny social no són només atribuïbles a la dependència amb Espanya o a la migradesa de recursos que es reben en retorn de les contribucions fiscals, sinó que tenen molt a veure amb la caiguda espectacular de l'activitat econòmica, la manca de contribucions dels treballadors a la Seguretat Social, la gran càrrega que representen les prestacions per l'atur, etc. Deia l'altre dia José Ignacio Torreblanca en un article que Europa representa un 7% de la població mundial, un 25% de la producció global i més d'un 50% de la despesa social del món. Amb la irrupció de milions i milions de nous treballadors al sistema productiu, no resulta difícil imaginar quines d'aquestes xifres tenen riscos de ser fortament erosionades. Ni el neoliberalisme ni la lògica keynesiana semblen avui receptes que ens puguin ser útils en aquest interregne entre èpoques que travessem. Caldrà, doncs, afegir-nos als que a tot el món busquen noves sortides davant la creixent desigualtat i injustícia social. I caldrà fer-ho des d'aquí, des de la pròpia especificitat, cercant camins nous. No em sembla que els debats que aquests dies fan més soroll vagin per aquí. Estem encaïllats en col·leccions de greuges, en picabaralles de protocol i en una mena de carrera a veure qui afluixa abans. Semblaria que com que no sabem com enfrontar-nos a les preguntes grosses, les de contingut, ens aturem en les de procés. Fins quan?

Un dels molts problemes que ara tenim és que l'experiència constituent ja viscuda en la Transició ens serveix de ben poc